

Schweiz tar ett steg närmare EU

Efter åtta års segdragen process är det dags. Den 1 juni tar Schweiz och EU rejäla kliv närmare varandra. Ett nytt avtal inom sju sektorer träder i kraft. Framför allt blir det lättare att bo och jobba i Schweiz.

Det är ett avtal med bälte och hängslen, sydväst och galoscher. Schweiz vill inte översvämmas av utlänningar och har flera bakdörrar på glänt. Ända sedan 1994 har landet förhandlat med EU om avtalet, som innehåller sju områden, men där den fria rörligheten för personer är en grundbult. Den fria rörligheten innebär att man får resa, vistas, söka jobb, arbeta, starta verksamhet och bo på samma villkor som landets egna medborgare.

– På kort sikt kommer knappt några konsekvenser att märkas, förutom för de EU-medborgare som i dag bor i Schweiz. De får det mycket lättare praktiskt och kommer att kunna byta bostadsort och jobb när som helst. På längre sikt väntar vi oss inte heller en massinvandring, säger Christoph Müller, informationsansvarig på Schweiz myndighet för utlänningsärenden.

Och konstigt vore det annars. Medan schweizare får samma rättigheter som EU-medborgare redan år 2004, har Schweiz förhandlat sig till en övergångstid på hela tolv år.

Inhemsk arbetskraft i Schweiz har fortsatt företräde i två år och antalet uppehållstillstånd för EU-medborgare begränsas de första fem åren, till 115 500 ettårstillstånd och 15 000 längre tillstånd per år. Skulle sedan EU-medborgare invadera Schweiz finns en nödbroms. Den innebär att begränsningarna kan återinföras efter sjunde året. År sju kan dessutom schweizarna folkomrösta om en förlängning av avtalet. Först 2014 skulle helt fri rörlighet råda och nödbromsen med begränsningar falla bort. Men även därefter har Schweiz en nödtofs att dra i vid svåra ekonomiska eller sociala problem.

– Den här öppningen av Schweiz arbetsmarknad i etapper, med flera nödbromsar som gör att vi kan säga "Stopp, nu förlorar vi rodret!" var väsentlig för att vi skulle kunna sluta avtalet, säger Christoph Müller.

Den schweiziska befolkningen röstade ja med 67,2 procent i maj 2000 sedan Schweiz och EU undertecknat avtalet året dessförinnan. Då hade parterna förhandlat sedan 1994. Alla EU-länders parlament har dessutom godkänt avtalet om fri rörlighet för personer eftersom det sluts mellan EU:s länder och Schweiz. Sveriges riksdag röstade igenom avtalet den 8 februari förra året.

EU är Schweiz viktigaste handelspartner, men medan näringslivet i Schweiz gnuggar händerna i och med de sju sektorsavtalen så känner facket viss oro. På sikt menar facket att den öppnare arbetsmarknaden kan leda till att löner dumpas, särskilt i lågkonjunktur. Olika kontrollorgan ska därför bevaka löner och villkor på arbetsmarknaden så att tendenser upptäcks så fort som möjligt.

Tydligaste tecknet hittills på att avtalet träder i kraft är det stora antalet tandläkare och läkare från EU-länder, framför allt tyskar, som nu ansöker om att få öppna praktik i Schweiz.

– Det kommer åtta-tio ansökningar per dag från läkare, framför allt på grund av de högre lönerna i Schweiz. Men det är troligen bara nu i en övergångsfas, berättar Christoph Müller.

Andelen utlänningar i Schweiz är i dag cirka 20 procent. Av dessa kommer största andelen från Italien, 22 procent. Av de drygt 1,4 miljoner utlänningar som bodde i Schweiz i december 2001 var 5 700 svenskar.

Text: Jeanette Neij

Detta innebär avtalet EU–Schweiz

- **Fri rörlighet för personer.** EU-medborgare, och därmed svenska medborgare, får på sikt rätt att arbeta som anställda eller bli egenföretagare i Schweiz på samma villkor som Schweiz egna medborgare. Utbildnings-, examens- och andra behörighetsbevis erkänns enligt EU:s regler. Den fria rörligheten gäller även pensionärer, studenter och andra som kan uppvisa inkomst. Avtalet omfattar också samordning av systemen för social trygghet.
- **Luftfart.** Schweiziska lufttrafikföretag får stegvis tillgång till EU:s avreglerade lufttrafikmarknad. Utökade möjligheter för bl.a. svenska flygbolag att flyga till och från Schweiz.
- **Landtransporter.** Effektivare trafikflöde genom Europa genom ökat tillträde till marknaderna för gods- och persontransporter på väg och järnväg.
- **Jordbruksprodukter.** Ökat marknadstillträde för jordbruksprodukter. Tullfria kvoter för flera produkter och helt liberaliserad handel med ost efter fem år.
- **Produktgodkännande.** Ömsesidigt erkännande av produkter som testats och godkänts i ett EU-land/Schweiz eller i särskilda organ. Kommissionen beräknar kostnadsbesparingar för EU-exportörer till 170 miljoner euro och för schweiziska exportörer till 180 miljoner euro.
- **Offentlig upphandling.** Ömsesidigt öppnande av marknaderna för offentlig upphandling i EU och Schweiz. Leverantörer får tillgång till större marknad. Ökade affärsmöjligheter för svenska leverantörer när telekommunikationssektorn öppnas för konkurrens.
- **Forskning.** Schweiz kan delta aktivt i EU:s ramprogram för forskning. Forskningsenheter i EU får på vissa villkor delta i schweiziska forskningsprogram. Svenska forskningsenheter kan lättare inkludera schweiziska forskare i gemensamma projekt.

Artikeln får inte publiceras eller kopieras, vare sig helt eller delvis, utan författarens tillstånd.